

Hazelmuisen in Vlaanderen: het relaas van een zoektocht

Goedele Verbeyleen

Hoewel de publicatie van het boek 'Zoogdieren in Vlaanderen' eind april 2004 misschien anders deed vermoeden, had tot voor kort niemand zicht op de werkelijke stand van zaken van de hazelmuis in Vlaanderen. In 2003, in dezelfde periode waarin de laatste hand werd gelegd aan de Vlaamse Zoogdierenatlas, startte de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt met een aantal bescheiden inventarisatie-excursies in de Voerstreek.

We begonnen de zoektocht in Teuven, een van de weinige locaties waarvan we sterke vermoedens hadden dat er nog hazelmuisen *Muscardinus avellanarius* aanwezig waren. Tijdens deze excursie troffen we verscheidene hazelmuisnesten aan en zagen we ook twee hazelmuisjes in levende lijve. Het was voor de meesten onder ons de eerste kennismaking met de hazelmuis en een eerste ervaring in de zoektocht naar sporen van dit tot de verbeelding sprekende knaagdier.

In 2004 werd het onderzoek dan iets grootschalliger. In samenwerking met de provincie Limburg en LIKONA voerde de Zoogdierenwerkgroep een inventarisatie uit in een aantal bossen in Zuid-Limburg. Zoals we eerder al rapporteerden in Zoogdier (Verkem 2004, La Haye 2005), kon dit onderzoek alleen de zekere aanwezigheid van hazelmuisen bevestigen in Teuven (Voeren). Net over de taalgrens, in Tier de Lanaye, troffen we ook zekere sporen van hazelmuisen aan. Behalve het inventariseren op zich, verzamelden we zoveel mogelijk informatie in rond ecologie, inventarisatiemethodes en beschermingsmaatregelen. De resultaten van dit pilootproject verschenen in een eerste hazelmuisrapport (Verbeyleen 2004).

Nieuwe vondsten in 2005

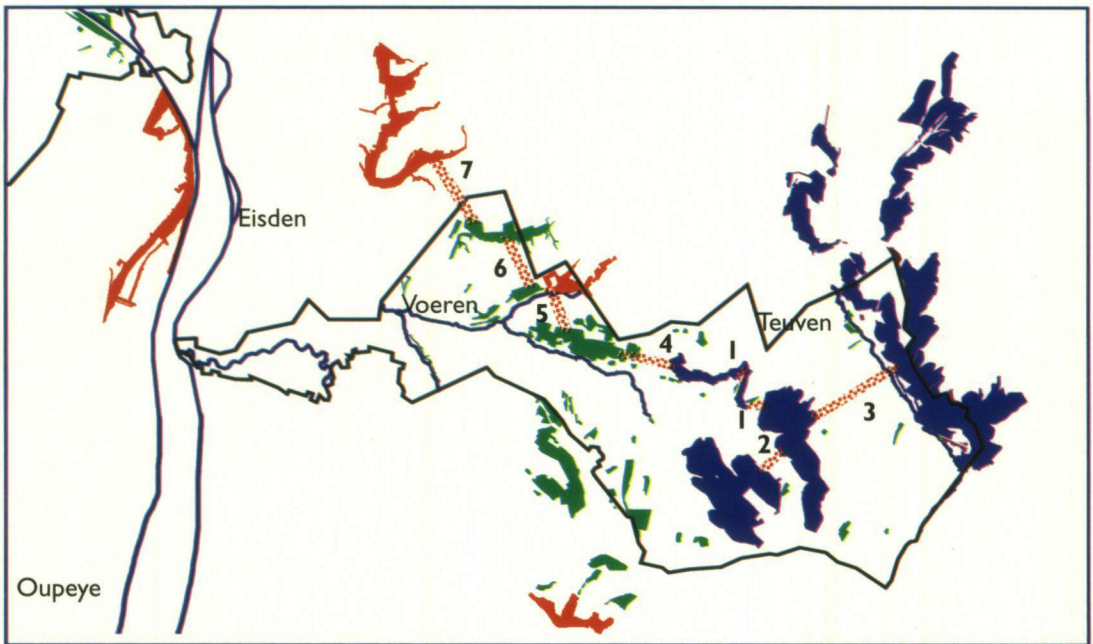
In 2005 zetten we ons arbeidsintensieve inventarisatiewerk in Zuid-Limburg voort. Dit leverde voor de Voerstreek maar liefst vier(!) nieuwe bossen met sporen van hazelmuisen op: Konenbos, Broekbos,

Veursbos en Vrouwenbos. Het kaartje op pagina 4 toont de bossen die actueel bezet zijn (blauw), de bossen waarvan we historische waarnemingen hebben maar niet weten of er nog hazelmuisen voorkomen (rood) en de bossen waarvan geen historische waarnemingen bekend zijn en die we nog moeten onderzoeken (groen). In de rest van Zuid-Limburg vonden we spijtig genoeg geen sporen meer.

Door het bijwonen van het zeer interessante congres over slaapmuisen in Polen (verslag

Hazelmuis in het bos. Let op de teek bij het rechteroor. Foto: Goedele Verbeyleen

Het voorkomen van hazelmuizen in bossen in en rond de Voerstreek; blauw: actueel; rood: historische waarnemingen, nu onbekend; groen: geen historische waarnemingen, nog te onderzoeken. Gestippeld: voorgestelde corridors met daarbij de volgorde van prioriteit.

in Zoogdier 17(1) en de boeiende contacten met de Nederlandse hazelmuisonderzoekers leerden we veel bij. In het tweede hazelmuisrapport (Verbeylen & Verbelen 2006) deden we een aantal concrete aanbevelingen voor habitatverbetering en -verbinding (de nummers op de kaart geven bijvoorbeeld aan tussen welke bossen corridors dienen aangelegd te worden, met prioriteit 1 t/m 7). Deze maatregelen - die zeer dringend zijn gezien het zeer lage aantal nesten en de minimale hoeveelheid geschikte habitatplekken - zullen verder besproken worden met overheden en privé-eigenaars, hopelijk met een snelle realisatie tot gevolg. Al dit werk steunde volledig op de inzet van een kleine groep enthousiaste vrijwilligers, die kosten noch moeite spaarden om actie te ondernemen in het voordeel van de hazelmuis. Voor de inventarisaties in bosreservaten werkten we samen met het team Boscologie en Bosbehandeling van het INBO.

Inventarisatie Vlaams-Brabant

Tegelijk namen we er in 2005 nog een tweede provincie bij van waar verschillende historische waarnemingen van hazelmuizen bekend waren: Vlaams-

Brabant. Dit project voerden we uit in samenwerking met de Provincie Vlaams-Brabant, BRAKONA en de Natuurstudiegroep Dijleland. Behalve de bossen met historische waarnemingen kamden we nog een hele reeks andere mogelijk geschikte bossen uit. Tot nu toe jammer genoeg zonder resultaat, we geven echter nog niet op. Habitatdegradatie en -versnippering lijken hier funest geweest te zijn voor deze zeer kwetsbare soort. Voor de gedetailleerde resultaten van dit project verwijzen we naar het derde hazelmuisrapport (Verbelen et al. 2006).

Bois de la Hutte

Ook in Zuid-West-Vlaanderen - of beter gezegd het aangrenzende Waalse gedeelte - maakten we beperkte vorderingen. We legden contacten met lokale vrijwilligers uit Ploegsteert die tot voor een aantal jaar heel regelmatig hazelmuizen aantroffen tijdens nestkastcontroles in het Bois de la Hutte. Dit bos bevindt zich op een steenworp van de bekendere Kemmelberg (156 m) in de West-Vlaamse Heuvelstreek, waar tot nu toe geen historische waarnemingen van hazelmuizen bekend zijn. Een aantal lokale mensen van de Zoogdierenwerkgroep

ging eens in deze grensstreek rondneuzen en trof er nog geschikt hazelmuisbiotoop aan. Een meer intensieve zoektocht naar hazelmuisssporen staat op het 'te doen'-lijstje voor 2006.

Historische waarnemingen

Een ander monnikenwerk waarmee we in 2005 grote vorderingen maakten, is het verifiëren van de ons bekende historische hazelmuiswaarnemingen. Er werd contact gezocht met de waarnemers van toen en van elke waarneming werden zoveel mogelijk details verzameld voor opname in de Zoogdierendatabank. Zo konden we een aantal waarnemingen uitsluiten als zijnde zeker niet van hazelmuis, maar kregen we ook nog een aantal extra waarnemingen die tot nu toe niet bekend waren.

Ook in 2006 zal de Zoogdierenwerkgroep het inventarisatiewerk naar de hazelmuis verder zetten. We stelden een prioriteitenlijst op voor verdere inventarisaties, zodat we onze kostbare tijd in de

Het hellingbos 'Bois de la Hutte' in Ploegsteert, Komen in de provincie Henegouwen, in vogelvlucht minder dan vijf km van de Kemmelberg in West-Vlaanderen. Foto: Bob Vandendriessche

toekomst efficiënter kunnen besteden. Op basis van wat nu bekend is, kunnen we meer gericht te werk gaan en in Voeren zelfs al starten met een beperkte monitoring.

Wordt vervolgd...

Verder lezen?

- La Haye, M., 2005. Hazelmuisen in Vlaanderen en Nederland: grensoverschrijdend! Zoogdier 16(3): 8-11.
- Verbelen, D., Verbeylen, G., Van Lierop, F. & Moreau, K., 2006. Inventarisatie 2005 en verificatie van de historische waarnemingen van de hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) in Vlaams-Brabant (Vlaanderen). Rapport Natuurstudie 2006/3. Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep Vlaanderen, Mechelen, België.
- Verbeylen, G., 2000. Inventarisatie 2004 en bescherming van de hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) in Zuid-Limburg (Vlaanderen). Rapport Natuurstudie 2004/4. Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep, Mechelen, België.
- Verbeylen, G., 2006. Verslag van de 6th International Conference on Dormice (Gliridae), Siedlce (Polen), 20-24 september 2005. Zoogdier 17(1): 25-27.
- Verbeylen, G. & Verbelen, D., 2006. Endangered... en dan gereed? Inventarisatie 2005 en concrete beschermingsmaatregelen voor de hazelmuis (*Muscardinus avellanarius*) in Zuid-Limburg (Vlaanderen), met bijzondere aandacht voor de bosreservaten. Rapport Natuurstudie 2006/1. Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep Vlaanderen, Mechelen, België.
- Verkem, S., 2004. Pilotproject Hazelmuis in Vlaanderen goed van start. Zoogdier 15(3): 19.

Goedele Verbeylen

Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep
Willendriesstraat 30,
2812 Muizen

goedele@zoogdierenwerkgroep.be
www.zoogdierenwerkgroep.be

